

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.5.88](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.5.88)

УДК 338.467.6

Ю. І. Сологуб,
к. геогр. н., доцент, Національний університет харчових технологій
ORCID ID: 0000-0002-6965-5887
О.В. Безпала
к. геогр. н., старший викладач,
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
ORCID ID: 0000-0002-6129-9320
О. М. Харченко
к. геогр. н., доцент, Національний університет харчових технологій
ORCID ID: 0000-0001-5017-324X

ЗОНА ВПЛИВУ АГЛОМЕРАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ ЯК ОПТИМАЛЬНИЙ АРЕАЛ ОДНОДЕННИХ ТУРИСТИЧНИХ ТУРІВ

Yu. Sologub
PhD in Geography, Associate Professor,
National University of Food Technologies
O. Bezpala
PhD in Geography Senior Lecturer,
NULES of Ukraine «Nizhyn Agrotechnical Institute»
O. Kharchenko
PhD in Geography, Associate Professor,
National University of Food Technologies

THE AREA OF INFLUENCE OF THE AGGLOMERATION CENTER AS THE OPTIMAL AREA FOR ONE-DAY TOURIST TOURS

У статті здійснено аналіз зони впливу агломераційного центру, як одного з факторів формування оптимального ареалу одноденних туристичних турів в межах Столичного суспільно-географічного району. Існуюча територіальна організація обслуговування населення не обмежується лише визначенням територіальної та часової доступності закладів обслуговування населення, а й визначає відповідну економічну доступність того чи іншого набору послуг для. Найбільшою силою притягання володіють великі та найбільші міста, котрі мають досить широкий спектр забезпечення матеріальних і духовних потреб населення, до статусу регіонального центру обслуговування населення, Столичного суспільно-географічного району, належить місто Київ. Київ має найбільшу зону соціально-економічного впливу на життя та розвиток периферійних відносно нього територій, що, на сьогодні, виходить далеко за адміністративно-територіальні межі соціально-географічного району. Наявність, пов'язаних з агломераційним центром тісними соціально-економічними взаємозв'язками, міст супутників першого та другого порядків значно розширює зону

активного впливу столиці. Виявлено, що збільшення ареалу впливу міської агломерації з ефектом магістралізації простору призводить до інтенсифікації міграційних переміщень населення, що значно розширює ареал здійснення туристично-рекреаційних подорожей вихідного дня.

The article analyzes the zone of influence of the agglomeration center as one of the factors in the formation of the optimal area of one-day tourist tours within the Metropolitan socio-geographical district. The existing territorial organization of public services is not limited to determining the territorial and temporal accessibility of public services, but also determines the appropriate economic availability of a set of services for. The largest cities, which have a wide range of material and spiritual needs of the population, have the greatest attraction. The city of Kyiv belongs to the status of a regional center of public service. Kyiv has the largest zone of socio-economic impact on the life and development of peripheral areas relative to it, which, today, goes far beyond the administrative-territorial boundaries of the socio-geographical area. The attractiveness of the city of Kyiv is considered in two aspects: as a unitary urban formation, as well as as the center of the capital agglomeration. In the second case, this zone of influence will be characterized by slightly larger spatial parameters, which is mainly due to the combination of socio-economic potentials of the capital and its corresponding satellite cities, which are part of the eponymous agglomeration. The role of transport in the development of agglomeration is associated with the emergence of a special compositional effect of the territory, which is most clearly reflected in highly urbanized areas with a central agglomeration. In this case, it is a matter of attracting agglomerated settlements of the first and second order, thus forming highly urbanized areas (sectors), which are territorially linear in nature, thus significantly increasing the recreational and tourist demand of the agglomeration. It is revealed that the increase of the area of influence of the urban agglomeration with the effect of space magistralization leads to the intensification of migratory movements of the population, which significantly expands the area of tourist and recreational trips of the weekend.

Ключові слова: агломерація; центр агломерації; зона впливу; туризм.

Keywords: agglomeration; agglomeration center; zone of influence; tourism.

Постановка проблеми. З огляду на ситуацію, яка склалася на сучасному туристичному ринку, підприємствам туристичної сфери варто розбудовувати стратегію свого подальшого розвитку на основі використання місцевого туристично-рекреаційного потенціалу.

Чи не найкраще для такої ролі підходять регіональні туристично-рекреаційні комплекси, що являють собою складне, системне поєднання туристично-ресурсних складових з наявним інфраструктурним потенціалом території. Одним зі шляхів освоєння регіональних туристичних ринків є пропозиція турів вихідного дня, як одного з найбільш доступних туристичних продуктів. В даному аспекті, важливо мати уявлення про межі зон впливу великих міських утворень, як одного з лімітуючих факторів організації одноденних туристичних подорожей.

У сучасний період розвитку нашої держави проходять досить інтенсивні процеси трансформації існуючої сітки, а відтак і відповідних їй територіальних систем розселення різних таксономічних рівнів. Найбільше в територіальних системах розселення такі зміни торкнулися її системоформуючих компонентів – міст.

На особливу увагу заслуговують міста, котрі виділяються серед решти не лише рівнем свого соціально-економічного розвитку, а й специфічним статусом. Саме до таких міст належить Київ, котрому належить статус столиці незалежної держави. За рахунок такої специфіки Київ найсильніше піддається впливу ринкових перетворень і одночасно найшвидше на них реагує, що значно підсилює темпи його різнопланового розвитку. Це виливається в постійне розширення зони впливу міста як індивідуального територіально-системного утворення так і ядра однойменної агломерації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку міських агломераційних утворень розглянуто у наукових працях таких видатних вітчизняних науковців, як Д.І. Богорад, Г.А. Гольц, Г.М. Лаппо, В.В. Покшишевський, Н.Т. Агафонов, С.Б. Лавров, Б.Р. Павчинський, Л.Л. Трубе, Б.С. Хорев, Ю.І. Пітюренко, С.О. Ковальов, Н.Я. Ковальська, А.І. Доценко, С.І. Іщук, В.О. Джаман, О.В. Гладкий, О.О. Афоніна, Т.В.

Буличева та інших. Також, серед робіт присвячених розвитку туристичної сфери необхідно виділити таких науковців: Азар В.І., Бейдик О.О., Гуляєв В.Г., Зорін Г.І., Квартальнов В.А., Любіцева О.О. та ін.

У статті застосовано системний підхід, порівняльно-географічний, статистичний, аналітичний та інші методи наукового дослідження. Всі розрахунки та обчислення, а також графічні побудови отримано за допомогою можливостей геоінформаційних систем ArcGIS та MapInfo.

Постановка завдання. Здійснити аналіз зони впливу агломераційного центру, як одного з факторів формування оптимального ареалу одноденних туристичних турів в межах Столичного суспільно-географічного району.

Виклад основного матеріалу. Окрім визначеного соціально-економічного статусу в суспільно-господарському житті держави, різноманітним за своїм рівнем розвитку населеним пунктам є притаманним виконання різних за змістом соціальних функцій у плані задоволення потреб населення, шляхом надання йому того чи іншого набору послуг.

Виходячи із соціально-економічного статусу кожного окремо взятого населеного пункту, можна стверджувати, що різні типи поселень мають досить різні можливості щодо забезпечення населення тим чи іншим набором послуг. Це у свою чергу безпосередньо відбивається на так званій притягальній силі кожного окремо взятого поселення, котра й визначається саме рівнем повноти надання соціальних послуг населенню.

Той чи інший ранг поселення, у соціально-економічному житті суспільства, визначається не лише промислово-виробничою складовою в складній і багатогранній системі населеного пункту, а й соціальною, котра виражається через надання відповідного набору соціальних послуг населенню.

У даному випадку, можна вести мову про певну ієрархічність населених пунктів у сфері надання послуг, а отже, і про безпосередню ієрархічно-функціональну та територіальну організацію соціального комплексу, котра має свій прояв через утворення специфічних систем соціального обслуговування в основі яких лежать принципи ієрархії та взаємозв'язку між її компонентами – центрами обслуговування.

Ієрархічність структури обслуговування населення перебуває у взаємозв'язку з аналогічною ієрархічною будовою систем як виробничого так і розселенського характеру. Відповідно до цього, можна виділяти місцеві, районні, міжрайонні, обласні, регіональні та державні центри обслуговування населення.

Просторово-функціональне формування стабільних і довготривалих взаємозв'язків між різними за своїм соціально-економічним розвитком поселеннями, на основі надання ними тих, чи інших соціальних послуг, у великій мірі визначає особливості формування та розвитку територіально-функціональної структури різних за рангом систем розселення.

У даному випадку існуюча територіальна організація обслуговування населення не обмежується лише визначенням територіальної та часової доступності закладів обслуговування населення, а й визначає відповідну економічну доступність того чи іншого набору послуг для населення не тільки в розрізі системи міських поселень, а також в існуючій сукупності сільських населених пунктів.

Таким чином, відбувається процес усе більшого посилення жорсткої стратифікації населених пунктів різноманітних систем розселення в ієрархічному відношенні на основі їхнього соціально-економічного статусу.

Наведені особливості соціально-економічного ранжування сукупності населених пунктів, у сфері надання ними населенню тих чи інших соціальних послуг, досить чітко проявляються при розгляді особливостей функціонально-територіальної структури системи міжпоселенського обслуговування Столичного суспільно-географічного району.

Виходячи з того, що найбільшою силою притягання володіють великі та найбільші міста, котрі мають досить широкий спектр забезпечення матеріальних і духовних потреб населення, до статусу регіонального центру обслуговування населення, Столичного суспільно-географічного району, належить місто Київ, котрому, відповідно до його розміру та суспільно-економічної ролі в житті держави, належить і статус загальнодержавного центру обслуговування.

Київ має найбільшу зону соціально-економічного впливу на життя та розвиток периферійних відносно нього територій, що, на сьогодні, виходить далеко за адміністративно-територіальні межі соціально-географічного району (Рис. 1).

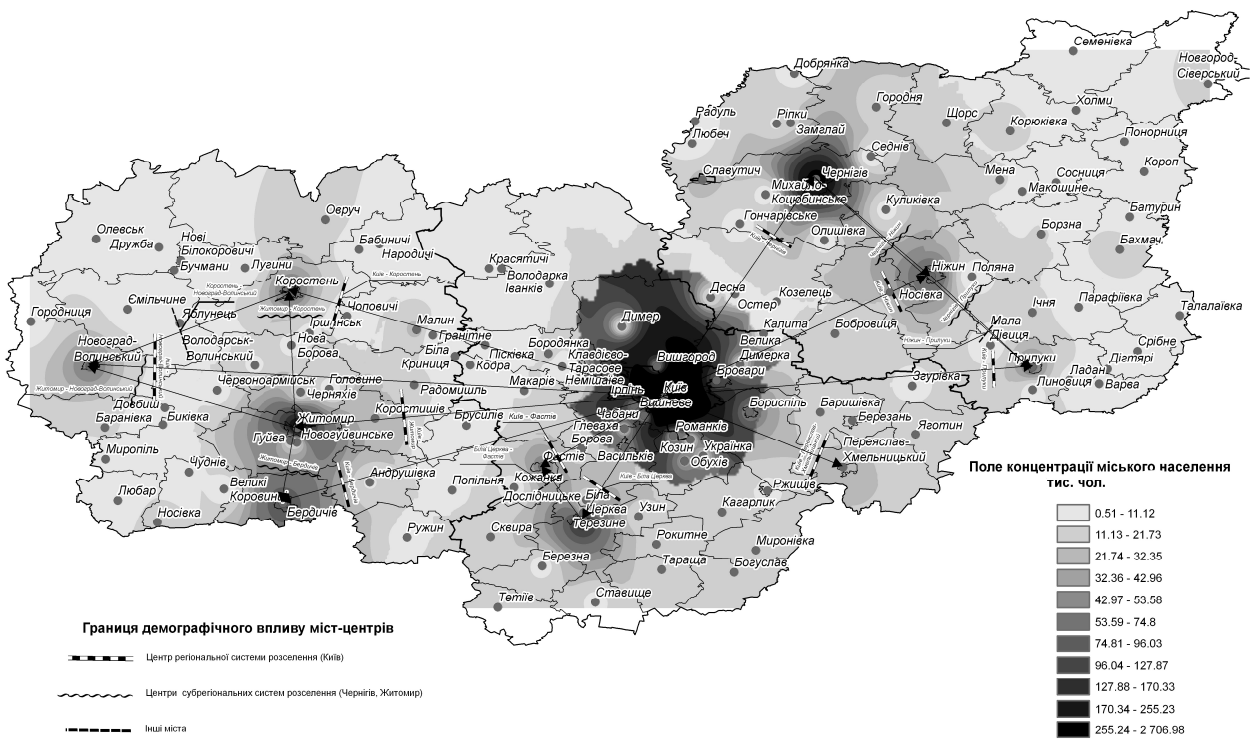

Рис. 1. Зони демографічного впливу міст-центрів

У даному випадку, притягальну силу міста Києва можна розглядати у двох аспектах, а саме: як унітарного міського утворення, а також як центру столичної агломерації. У другому випадку указана зона впливу характеризуватиметься дещо більшими просторовими параметрами, що в основному, зумовлено поєднанням соціально-економічних потенціалів столиці та відповідних їй міст-супутників, які входять до складу однойменного агломераційного утворення.

Стосовно Києва можна говорити про досить специфічний фактор привабливості його для населення, як суспільно-економічного центру розвитку території, а саме про його статус як столиці держави.

Статус обласних центрів обслуговування населення належить Житомиру та Чернігову, як адміністративно-територіальним центрам відповідних областей. Решта населених пунктів Столичного суспільно-географічного району належить до міжрайонних, районних, а також місцевих центрів соціально-економічного обслуговування населення.

Районні та місцеві соціально-економічні центри, а до них відносяться великі села, селища міського типу, малі та середні міста, відіграють основну роль при забезпеченні існуючих соціальних потреб сільського населення, котре характеризується значною територіальною розосередженістю.

Як бачимо, функціональна структура системи міжпоселенського обслуговування населення Столичного суспільно-географічного району має досить чіткий вигляд з особливим виділеним центром, і була сформована, керуючись особливостями розвитку території в соціально-економічному аспекті.

Для більш детального дослідження територіальної систем соціальної інфраструктури різних таксономічних рівнів Столичного суспільно-географічного району був проведений розрахунок соціальної щільності послуг, що дало можливість більш чіткіше дослідити особливості її територіально-функціональної структури (Рис. 2.).

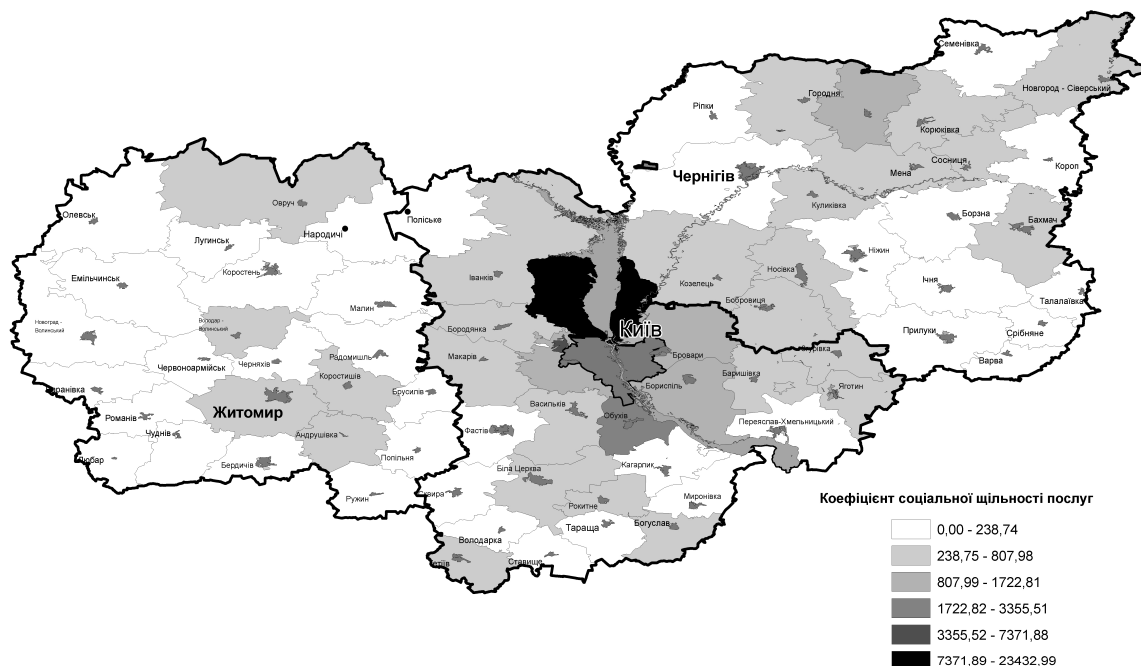

Рис. 2. Рівні соціальної щільності послуг

Як видно з картосхеми, у територіально-просторовій структурі системи соціальної інфраструктури району чітко простежується наявність значного ареалу притягання населення, центром якого є місто Київ.

У даному випадку, можна говорити про планомірне та відцентрове (відносно столиці) зниження рівня соціальної щільності послуг із наступним посиленням їх відносно обласних центрів обслуговування, а саме Чернігова та Житомира.

Таке планомірне пониження показника можна пояснити відцентровим ускладненням транспортної доступності в територіально-структурній системі центр-периферія, а також особливостями сучасного соціально-економічного рівня життя населення держави (Рис. 3).

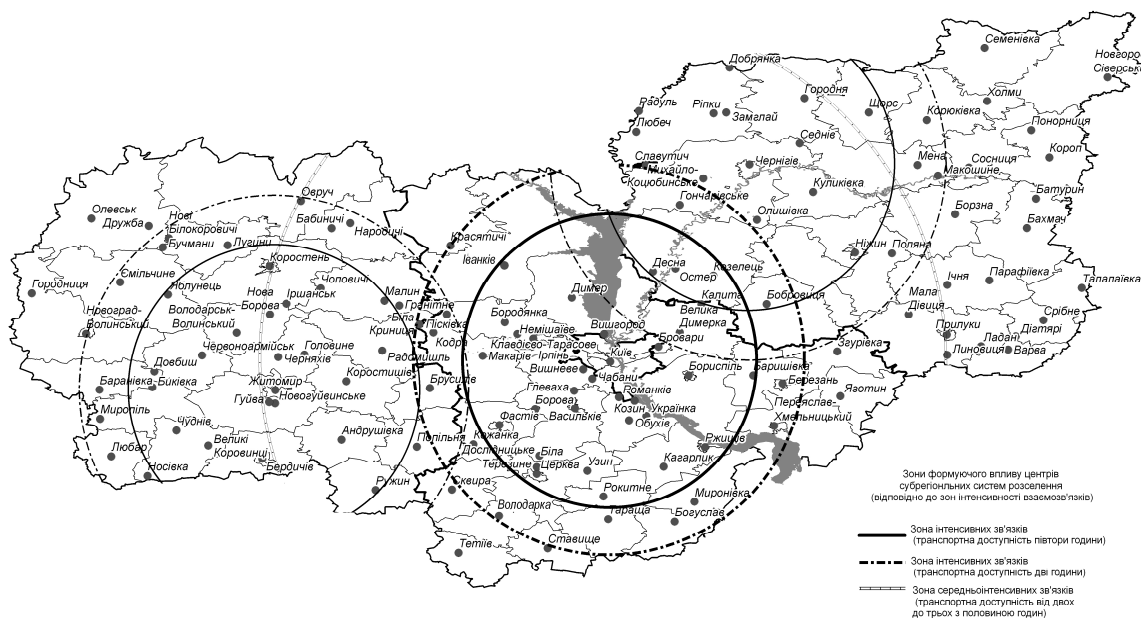

Рис. 3. Зони формуючого впливу центрів субрегіональних систем розселення

Економічна криза в країні призвела до значних негативних змін в існуючій мережі установ і підприємств соціальної сфери. Мало місце загальне пониження рівня забезпеченості великої кількості населених пунктів підприємствами соціальної сфери, що досить негативно відбилось на їхній суспільній привабливості, а відтак і на темпах залучення до них нових трудових ресурсів.

У даній ситуації не потрібно також забувати про виникнення, у зв'язку з не перекриванням зон впливу двох сусідніх центрів обслуговування, так званих нейтральних територій, будучи приуроченими до яких,

населені пункти значно втрачають у темпах свого соціально-економічного розвитку, а відтак не спроможні зайняти оптимального місця у функціонально-територіальній структурі існуючої системи розселення.

На сьогоднішній день усе відчутніше, відносно функціонально-територіального розвитку систем розселення різних таксономічних рівнів, стає роль саме третинного сектору економіки країни, до яких належить і туристична сфера, що безпосередньо впливає на темпи соціально-економічного розвитку населених пунктів (особливо великих міських утворень) через особливості функціонування та розвитку між поселенських систем обслуговування населення.

Загальновідомо, що міські системи розселення у своїй структурно-функціональній будові належать до особливих системно-територіальних утворень з притаманними лише їм особливостями функціонування та розвитку.

Специфіка самої структурної побудови міських систем розселення полягає в тому, що фактично вони сформовані особливими компонентами, а саме містами, котрі, виходячи з особливостей своєї будови також виступають системно-територіальними утвореннями.

Самі ж міста як осередки соціального та економічного життя соціуму об'єднані між собою соціально-економічними взаємозв'язками, що і надає існуючій сітці поселень відповідної системності.

Відповідно до цього, здійснюючи за рахунок наявних зв'язків взаємозумовлений вплив одне на одного, міста (як компоненти систем розселення різних таксономічних рівнів) при своєму розвитку, призводять до різнопланових структурних зрушень у розвитку, і як наслідок особливостях функціонування, і самих систем розселення. Величина просторово-територіального прояву та інтенсивність вказаного впливу для кожного окремо взятого міста є різною і в основному залежить від економічного та соціального його статусу в житті суспільства.

З ретроспективи соціально-економічного розвитку суспільства і країни в цілому, можна прослідкувати зміну факторів впливу (котрі належать до економічної чи то соціальної груп) на розвиток самих міських системних утворень.

В останні роки відбулося значне посилення концентраційних тенденцій суспільно-економічного розвитку району за рахунок активного розвитку Києва. Такі зміни, безумовно, мали вплив на збільшення диспропорцій у територіальній організації розселення району в бік столиці.

Виходячи з виконуваної соціально-економічної ролі в житті держави, як і кожному місту, Києву є притаманним виконання ряду функцій як у господарському, так і в соціальному аспекті, а саме: політичній; зовнішньополітичній; рекреаційній; демографічній; відтворюючій; функції міжгалузевої взаємодії; екологічній; системності та відцентрової. Та чи інша система міських функцій не вирізняється стаціонарністю. Їй притаманний стан руху, котрий диктується напрямком і темпами розвитку самого міста. Зауважимо, що при цьому здійснюється процес не лише зміни функцій на більш оптимальні, котрі відповідають існуючому рівню розвитку міста, а й у ряді випадків зміна їх пріоритетності [3].

Виконання різних за своїм профілем і направленістю функцій потрібно приписувати Києву, виходячи з його особливостей територіально-адміністративної організації. Тобто, розглядаючи функції міста адміністративного характеру, правильним буде прив'язувати їх до Києва як до неподільного (цілісного) об'єкту на території, а саме, як осередку політичної влади в державі.

Набагато складнішою є ситуація при розгляді господарських функцій столиці. У даному випадку місто Київ постає, по-перше, як і решта міст держави, у вигляді цілісного територіально-системного утворення, і, по-друге, як консолідуючий центр (ядро) Київської господарської агломерації.

Наявність, пов'язаних з агломераційним центром тісними соціально-економічними взаємозв'язками, міст супутників першого та другого порядків значно розширює зону активного впливу столиці, і як наслідок ми можемо говорити про особливості суспільно географічного положення не самої столиці, як «точкового» об'єкту, а про геопросторові відношення саме Столичної агломерації.

Наявність в агломераційному утворенні тісних взаємозв'язків між його компонентами (містами), призводить до їх значної консолідації навколо ядра агломерації, що значно підвищує інтенсивність розвитку останнього. Дана дія носить взаємозумовлений характер і призводить до підвищення як економічного, так і соціального статусу міст, які входять до складу агломерації, а відтак, і поселень, котрі знаходяться на більш нижчому щаблі в своєму соціально-економічному розвитку.

Результатом цих процесів є своєрідне «згущення» існуючої сітки поселень, що призводить до ускладнення функціонально-територіальної структури відповідних систем розселення.

Роль територіальних осей такого «згущення» виконують транспортні магістралі, котрі ніби відтягують на себе поселення, що належать до різних видових груп, у результаті чого утворюється так звані лінійні високо-урбанізовані сектори. Так, на цій основі, вчені схильні до виділення семи секторів розселення, котрі сформувалися навколо Столичної агломерації: північний, північно-західний, західний, південно-західний, південний, східний та північно-східний [2].

Якщо вести мову про територіально-компонентну структуру таких секторів, то бачимо, що вони складаються з відповідних транспортних артерій, котрими виступають шляхи залізниць та автомагістралі різних рівнів, а також різних за своїм соціально-економічним статусом, населених пунктів, що ніби обліплюють їх.

Значна роль транспорту пов'язана з виникненням особливого композиційного ефекту території, котрий найяскравіше відбивається на високо урбанізованих територіях із центральним агломераційним утворенням, за

яким закріпилась назва магістралізація простору. У даному випадку, йдеться про притягання транспортними магістралями до себе агломерованих поселень першого й другого порядку, утворюючи, таким чином, високоурбанізовані території (сектори), котрі в територіальному відношенні носять лінійний характер. Саме ці сектори стають основою розвитку системи розселення центрального агломераційного утворення.

Міська система розселення Столичного суспільно-географічного району є найяскравішим прикладом прояву вказаного ефекту.

Якщо вести мову про функціонально-територіальну структуру розселення Столичного суспільно-географічного району, відштовхуючись від соціально-економічного статусу його поселень, як компонентів системи, то добре видно її моноцентричний характер. Це пояснюється наявністю на його території міста Києва як соціально-економічного центру не лише економічного району, а й усієї держави, з котрим не в змозі конкурувати міста Чернігів та Житомир як обласні центри.

Найсильніше ефект магістралізації простору проявився при формуванні територіальної структури Київської агломерації роль агломераційного ядра якої, й виконує місто Київ.

Так, за рахунок вказаного ефекту система розселення Київської агломерації має радіально-променеву територіальну структуру й характеризується високим ступенем зосередженості та концентрації.

До складу агломерації входить 11 міст, без м. Києва, що мають значний туристично-рекреаційний потенціал, з яких 6, а саме: Бориспіль, Березань, Васильків, Бровари, Ірпінь та Фастів мають статус міст обласного підпорядкування, а також 5 міст районного підпорядкування: Боярка, Вишневе, Українка, Обухів та Вишгород.

Як бачимо, територіальною основою для виділення тих чи інших секторів виступають наявні шляхи сполучення, просторова орієнтація яких зумовлена територіальною організацією сітки розселення району, а щільність – соціально-економічним статусом міста, що виступає їх радіальним центром.

За рахунок активного розвитку системоформуючих шляхів сполучення, значно скорочується час котрий витрачає людина при переміщенні між ними. Міста ніби «зближуються» між собою. Дане явище прийнято називати ефектом просторово-часової компресії.

Проявом даного ефекту можна вважати посилення міграційного переміщення населення в тому чи іншому районі. Для Столичного суспільно-географічного району найхарактернішою в цьому аспекті є трудова міграція, у котрій можна виділити дві стадії переміщення населення: стаціонарну та маятникову. Суть стаціонарного переміщення населення полягає в прагненні потенційного робітника працевлаштуватися в столиці з відповідною зміною постійного місця проживання на користь останньої. Маятникове ж переміщення пов'язане з переміщенням населення в основному між ядром та існуючими містами супутниками Столичної агломерації. За своєю суттю, одноденне туристичне переміщення населення з міста – центру агломераційного утворення також можна вважати певним видом маяткової міграції з притаманними їй специфічними особливостями.

Вплив наведених переміщень населення на структуру та особливості розвитку системи розселення Столичного суспільно-географічного району носить двоякий характер. У першому випадку за рахунок стаціонарного переміщення населення до столиці, як центру соціально-економічного життя держави, а відтак і більш вигідного місця працевлаштування, у порівнянні з іншими містами, відбувається процес “витягування” населення з населених пунктів суспільно-географічного району, з нижчим адміністративно-господарським статусом, у бік столиці. Наслідком такого процесу є відчутні структурно-територіальні зрушення в системах розселення, у вигляді значного посилення диспропорції типу “центр-периферія”.

Проведений ретроспективний огляд підтверджує збереження наявних тенденцій розвитку процесів внутрішньодержавного переміщення населення «Київ – периферія». Логічним результатом дії цього процесу можна вважати подальше збільшення кількості жителів столиці, що позитивно впливатиме на посилення її ролі в соціально-економічному житті суспільства та збільшення попиту на рекреаційно-туристичні послуги локального рівня.

Розвиток Києва і посилення агломераційних тенденцій в Столичному суспільно-географічному районі може мати досить специфічний вплив на стан та розвиток міської розселенської мережі району. Перш за все постане нагальна проблема оптимізації процесів управління розвитком та особливостями функціонування «перебудованими» системами розселення. Про конфліктні ж ситуації в плані адміністративно-територіального управління на різних таксономічних рівнях організації соціально-економічного життя суспільства доцільним є говорити вже сьогодні.

Для Столичного суспільно-географічного району існуюча проблема підсилюється ще й постійним зростанням соціально-економічного статусу Києва, темпи якого значно посилілися після отримання Україною незалежності. Це призвело до значного розширення зони активного впливу міста, котра нині вже не обмежується межами існуючої агломерованої території, а виходить далеко за неї.

Як наслідок, існують думки щодо утворення на основі Києва як столичного міста та низових адміністративних районів так званого «Столичного регіону», що дасть змогу більш оптимізувати розвиток прилеглих до столиці територій та покращити управління ними.

Цей процес логічно буде супроводжуватися розширенням зони впливу Києва, як системоформуючого центру.

Відзначимо, що розвиток столиці й столичного регіону протікає швидше, ніж інших міст і системних утворень на їхній основі. Це обумовлено особливим статусом центрального міста (статусом столиці) наявність якого є своєрідним каталізатором соціально-економічного життя регіону.

Якщо розглядати розвиток столичного регіону більш детально, то можна легко помітити прямий взаємозв'язок між розвитком самого регіонального утворення і його центральним містом.

Крім цього, розвиток самого столичного міста нерідко супроводжується формуванням на його основі агломераційного утворення, що надалі, разом із транспортними комунікаціями, що паралельно розвиваються, буде становити своєрідний каркас регіону.

Як і всім утворенням, що активно розвиваються, Столичному регіону властивий ряд проблем, першою й одночасно основною серед яких є досить значний приріст населення центрального міста (столиці) за порівняно короткі строки, при цьому дана тенденція дуже часто відноситься й до приміської зони. Останнє пояснюється тим, що всі міста-столиці, не дивлячись на весь їхній різновид, охарактеризуються однією загальною тенденцією, а саме - активного використання навколишньої території як зовнішнього елемента їхньої планувальної структури. В деяких випадках дані процеси негативно впливають на структуру використання наявних приміських рекреаційно-туристичних зон.

Таким чином, активний розвиток приміської зони пояснюється не тільки переселенням у неї населення з периферійних районів країни, але й із центрального міста-столиці.

Наявність даної проблеми в більшості випадків приводить до збільшення дисбалансу розвитку регіону в соціально-економічному плані, у результаті чого особлива увага приділяється механізмам і засобам керування (регулювання) його розвитку.

Виходячи з аналізу етапів розвитку столичних регіонів європейських країн (Лондонського, Паризького, Берлінського), можна прийти до висновку, що поліпшення територіально-функціональної організації столичних регіонів відбувається через планомірний і збалансований розвиток системи «урбанізована зона ↔ навколишнє середовище» шляхом поетапного демографічного розвантаження центрального столичного міста [1].

Територіальним вираженням даного процесу є формування в 35-ти, 50-ти кілометровій зоні впливу міста-столиці одиничних або навіть груп населених пунктів, які приймають на себе виникаючий демографічний надлишок центрального міста. При цьому, своєрідними осями тяжіння, у цьому випадку, виступають транспортні комунікації, у вигляді існуючих шляхів сполучення.

Висновки. На сьогодні, проблема функціонування й розвитку столичних міст перетворилася на рівнозначну проблему столичних регіонів. Основна причина даної ситуації лежить в існуванні компенсаційних взаємозв'язків міста й навколишньої його території.

Виходячи з цього, столичний регіон сьогодні розглядається як єдиний соціально-виробничий територіальний комплекс, тісно взаємопов'язаний з навколишньою територією. У наслідку чого, управління розвитком столичних міст проводиться на рівні столичних регіонів, як планувальних регіонів особливого типу.

Розширення зони впливу міських агломераційних утворень з паралельним ефектом просторово-часової компресії призводить до інтенсифікації міграційних переміщень населення, що значно розширює ареал здійснення туристично-рекреаційних подорожей вихідного дня.

Важливим питанням, в цьому аспекті, залишається стан інфраструктурних і туристичних об'єктів міст-супутників першого та другого порядку, що включаються до складу агломераційного утворення, котрі в більшій мірі не відповідають сучасним споживчим запитам.

Список літератури.

1. Білоконь Ю.М. Регіональне планування: теорія й практика / Білоконь Ю.М. - К.: Логос, 2003. - 246 с.
2. Ішук С.І. Київська господарська агломерація: досвід регіонального менеджменту / Ішук С.І., Гладкий О.В. - К.: ВГЛ "Обрії", 2005, - 289 с.
3. Хонда М.П. Столичні функції міста Києва, їх реалізація: проблеми теорії і практики / М.П. Хонда // Держава і право. - К., 2005, - Вип. 28.: Юридичні і політичні науки. - С. 245 - 250.

References.

1. Bilokon', Yu.M. (2003), *Rehional'ne planuvannia: teoriia j praktyka* [Regional planning: theory and practice], Lohos, Kyiv, Ukraine.
2. Ischuk, S.I. Hladkyj, O.V. (2005), *Kyivs'ka hospodars'ka ahlomeratsiia: dosvid rehional'noho menedzhmentu* [Kyiv economic agglomeration: experience of regional management], Obrii, Kyiv, Ukraine.
3. Khonda M.P. (2005), "The capital functions of the city of Kyiv, their implementation: problems of theory and practice", *Derzhava i pravo*, vol. 28, pp. 245-250.

Стаття надійшла до редакції 17.05.2021 р.